

Vergaderjaar 2024–2025

31 934

Luchtvaartbeleid

Nr. 96

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 juni 2025

Hierbij ontvangt u de eerste Stand-van-zakenbrief Douane 2025. Met deze brief wordt uw Kamer geïnformeerd over actuele onderwerpen die spelen bij de Douane. Deze brief gaat tevens in op de toezeggingen en de aangenomen motie van het lid Rep¹ uit het Tweeminutendebat Douane van 22 januari 2025.

a. Strategische pijlers

Zoals in het Douane Jaarplan 2025 beschreven zijn de strategische pijlers leidend voor de strategie van de Douane. Tot en met 2028 zet de Douane in op drie strategische pijlers: het sturen op maatschappelijke effecten, het realiseren van een digitale transformatie en het centraal stellen van de medewerker.

De Douane streeft ernaar haar toezicht meer te richten op maatschappelijke effecten, door risico's beter in kaart te brengen, handhavingsinterventies scherper te prioriteren en systematisch te leren van de effectiviteit daarvan. In 2024 is verkend hoe wetenschappelijke inzichten en ervaringen van andere toezichthouders kunnen bijdragen aan vernieuwing binnen de Douane. Op basis hiervan ontwikkelt de Douane een brede risicoanalyse en versterkt de Douane haar beleidstheorie en het inzicht in de effectiviteit van haar optreden.

In de eerste maanden van 2025 is gestart met de pilot «Metén Weten». Met de pilot worden medewerkers gevraagd naar hun ervaringen met de effectiviteit van hun werk en naar ideeën om het werk efficiënter en effectiever in te richten. Daarmee wordt een nieuw soort informatie gegenereerd om beter te kunnen sturen op de effectiviteit van de Douane. Daarnaast is het eindrapport van het toepassingsonderzoek van de brede risicoanalyse van de Inspectie Leefomgeving en Transport (IBRA) opgeleverd voor het project Douane brede risico analyse (DOBRA). Op

¹ Kamerstukken II 2024–2025, 31 934. nr. 89.

basis van het toepassingsonderzoek wordt momenteel onderzocht of een vergelijkbare tool kan worden ontwikkeld.

Als fundament voor de toekomst ambieert de Douane om met digitale transformatie een datagedreven, klantgerichte en digitale Douane te worden. Bovendien streeft de Douane naar een flexibele organisatie die kan inspelen op externe ontwikkelingen en medewerkers weet te binden met doelgericht en betekenisvol werk en bijbehorende ontwikkelmogelijkheden. Hiervoor zijn beter ingerichte, vaak digitaal ondersteunde processen nodig die bijdragen aan slimmer en plezieriger werken. Zo wordt het proces Aangiftebehandeling stap voor stap toekomstbestendig gemaakt door actief in te zetten op robotisering en innovatieve oplossingen.

In de volgende Stand-van-zakenbrief wordt u nader geïnformeerd over onder andere de voortgang van het project «Meten Weten» en het project Douane brede risicoanalyse.

b. Bestrijding van ondermijnende criminaliteit

De Douane levert een essentiële bijdrage aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit dankzij haar strategische informatiepositie en expertise. Ons toezicht wordt versterkt met een connectiviteitsplan op het gebied van cameratoezicht. Daarnaast wordt ingezet op informatie-uitwisseling, met aandacht voor privacy, en een intensievere (inter)nationale samenwerking.

Nationale samenwerking en interventies

Programma «Zicht op cameratoezicht»

Dit programma ziet op de realisatie van de verschillende initiatieven om de inzet van cameratoezicht binnen de Douane te versterken, waarbij het vraagstuk aanzienlijke complexiteit met zich meebrengt. Met de partners in Vlissingen wordt onderzocht op welke wijze het cameratoezicht kan worden vormgegeven en gerealiseerd in de haven van Vlissingen. In het Noordzeekanaalgebied wordt gewerkt aan een connectiviteitsplan. Elke camera dient te worden aangesloten. Het connectiviteitsplan brengt de benodigde infrastructuur, zoals de meest geschikte verbindingstechnologie, in beeld en de benodigde stappen om camera's in dit gebied te ontsluiten.

Programma Weerbare Haven Terminals

Het programma Weerbare Haven Terminals is opgezet om in nauwe samenwerking met publieke en private partijen de uithalersproblematiek in de Nederlandse zeehavens te minimaliseren. Binnen het programma is gebleken dat de problematiek complexer is dan aanvankelijk werd verondersteld. Deze toegenomen complexiteit vraagt om een gefaseerde en gerichte aanpak. De in 2024 uitgevoerde onderzoeken hebben waardevolle inzichten opgeleverd en geleid tot een reeks aanbevelingen die in 2025 zijn vertaald naar kleinere concrete vervolgacties om de uithalersproblematiek aan te pakken. Dit jaar zal de aanzegtermijn verkort worden door middel van een IT-aanpassing en in samenspraak met de publieke en private partners in de Rotterdamse Haven. Met het verkorten van de aanzegtermijn wordt tevens de kring van betrokkenen die informatie ontvangen verkleind. Hierbij wordt nog gezocht naar financiering.

De Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS) is per 1 maart 2025 in werking getreden. De WGS zorgt voor duidelijke afspraken omtrent gezamenlijke gegevensverwerking met de KMar, politie, FIU en FIOD met als doel het tegengaan van versnippering. Momenteel implementeert de Douane de kaders van de WGS.

Wetsvoorstel «Gegevensverstrekking douane voor uitvoering politie- of toezichtstaken»

Het wetsvoorstel «Gegevensverstrekking douane voor uitvoering politie- of toezichtstaken» is in april 2025 aangenomen in de Tweede Kamer. In mei 2025 is het wetsvoorstel aangenomen in de Eerste Kamer. De Douane zal in 2025 de noodzakelijke implementatie stappen zetten om zich voor te bereiden op de inwerkingtreding. Naar verwachting treedt het wetsvoorstel vanaf 1 januari 2026 inwerking.

Uitbreiding lijst verdovende middelen

Begin dit jaar heeft de Eerste Kamer ingestemd met een verbod op nieuwe psychoactieve stoffen (NPS), ook wel designerdrugs genoemd. Deze designerdrugs worden in laboratoria ontworpen. De makers proberen effecten van al bekende drugs na te bootsen, zoals XTC of een opiaat. Hierdoor ontstaat een chemische (nieuwe) variant die de Opiumwet omzeilt. Het verbod gaat per 1 juli 2025 in. De Douane gaat op de smokkel van deze middelen controleren.

Internationale samenwerking

Douane-liaisons en attachés

De Douane werkt aan het verstevigen van de internationale samenwerking, onder meer in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Om dit vorm te geven, werkt de Douane aan een netwerk van attachés en liaisons in de wereld, omdat de douaneliaisons en -attachés een cruciale rol vervullen in de internationale samenwerking. Met een kwartiermaker in Peru, een coördinerend attaché in Suriname (voor de regio Latijns-Amerika en het Caribisch gebied) en de in januari geplaatste coördinerend attaché in Australië en Nieuw-Zeeland (voor de regio Azië-Pacific) is het internationale netwerk versterkt.

Naast de liaisons en attachés in de eerder genoemde regio's is het plaatsen van een douane-liaison op de Nederlandse Ambassade in de Verenigde Staten (en het National Targeting Centre (NTC) van de Amerikaanse Douane in Washington) een belangrijk actiepoint. Hiervoor is onder het douaneverdrag met de Verenigde Staten een Memorandum of Understanding opgesteld en onlangs ondertekend.

Daarnaast zijn er duidelijke signalen dat de smokkel van drugs ook via West-Afrika naar Europa komt. Om hierop te kunnen anticiperen onderzoekt de Douane momenteel welke specifieke gegevens nodig zijn om haar informatiepositie te versterken. Daarbij wordt enerzijds met andere (Europese) landen gesproken over welke informatie zij beschikken en anderzijds worden de mogelijkheden onderzocht om gegevensuitwisseling te intensiveren en de samenwerking met andere landen te versterken. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden om met landen in die regio douaneverdragen te sluiten.

Douaneverdragen

In oktober 2023 ondertekenden Nederland en Ecuador een douaneverdrag ter intensivering van de samenwerking in de strijd tegen drugshandel en ondermijnende criminaliteit. Dit verdrag is na het doorlopen van de parlementaire goedkeuringsprocedure in beide landen, in mei 2025 in werking getreden. Er is een Memorandum of Understanding met Thailand opgesteld ter implementatie van het douaneverdrag. Dit maakt het makkelijker om onderling data uit te wisselen en de samenwerking te intensiveren. Ook wordt er gewerkt aan een douaneverdrag tussen Nederland en Peru, die de samenwerking op het gebied van de ondermijnende criminaliteit versterkt. Ook zijn er verkenningen opgestart met Paraguay om de haalbaarheid van een douaneverdrag te onderzoeken.

EUCAB

De Ports Alliance van de Europese douanes is dit jaar opgegaan in het bredere samenwerkingsverband EU Customs Alliance for Borders: EUCAB. Hieraan nemen de douanediensten van alle EU-lidstaten deel. EUCAB richt zich op het verbeteren van de operationele samenwerking tussen havens en land- en luchtgrenzen, inclusief e-commerce. Eén van de doelstellingen is het dempen van het waterbedeffect binnen Europa. Hierbij neemt illegale handel en smokkel af door bepaald beleid in het ene land, maar duikt weer op in het andere land. Bovendien richt EUCAB zich – naast het tegengaan van ondermijnende criminaliteit – ook op innovatie, training, risicomanagement en middelen. Het uiteindelijke doel is het creëren van een gelijk speelveld tussen de Europese grensovergangen met derde landen.

De Nederlandse Douane speelt een leidende rol in de maritieme pijler van EUCAB. De maritieme pijler richt zich specifiek op nauwere operationele samenwerking tussen douaneautoriteiten die actief zijn in zeehavens of binnenhavens. Insteek is onder meer om de weerbaarheid van alle havens te vergroten, en zo het waterbedeffect te reduceren. Hiervoor is het nodig om de coördinatie tussen lidstaten te versterken, communicatie over gezamenlijke initiatieven te verbeteren en de uitwisseling van best practices te bevorderen. In het kader van EUCAB zullen bijvoorbeeld havenbezoeken in de EU worden gebracht om zo te komen tot een evaluatie-framework. Tevens wordt het operationele douanenetwerk versterkt door het organiseren van themasessies in Rotterdam, onder andere op het gebied van innovatie.

Accijnsfraude

De illegale handel in tabaksproducten blijft groeien en vormt een blijvende uitdaging voor de Douane. Dit blijkt ook uit eigen onderzoek (het zogenaamde Empty Pack Survey). Naar aanleiding van de verhoging van de tabaksaccijns per 1 april 2024, is in het najaar van 2024 de Empty Pack Survey 2024 uitgevoerd. Uit de resultaten blijkt dat 45,1% van de in Nederland gerookte sigaretten niet in de Nederlandse heffing zit. Er is een toename van het aantal geraapte verpakkingen dat niet in de Nederlandse heffing is betrokken, ten opzichte van de 25% uit de Empty Pack Survey 2023. De resultaten van het onderzoek zijn tegelijkertijd met een rapport van de RIVM over tabaksgebruik aan de Tweede Kamer gestuurd.

Om tabaksfraude effectiever aan te pakken, werkt de Douane nauw samen met de FIOD binnen het zogenoemde «Combiteam SMOKE». Bovendien ontvangt de Douane steeds meer meldingen over mogelijke tabaksfraude via Meld Misdaad Anoniem en het Douane Meldpunt Accijns. Om deze reden kan de Douane steeds gerichter optreden. Op Europees niveau werkt de Douane samen met onder andere Europol en OLAF (het

Europees Bureau voor Fraudebestrijding). Daarnaast wordt binnen het EMPACT-platform (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats) gezamenlijk opgetreden tegen illegale tabakshandel en accijnsfraude.

c. Handhaving van de sanctiemaatregelen

Het toezicht op de EU-sanctiemaatregelen vraagt veel inzet van de Douane. Dit komt door de omvang en complexiteit van de sanctiemaatregelen en door de grootte van de handelsstroom. Om de sanctiemaatregelen goed te kunnen handhaven heeft de Douane financiële middelen tot haar beschikking.

In december 2024 en februari 2025 nam de Europese Unie het vijftiende en zestiende sanctiepakket aan tegen Rusland en Belarus. Deze pakketten richten zich op het verzwakken van de Russische oorlogsindustrie, het tegengaan van sanctieontwijking (zoals via de Russische schaduwvloot) en bevatten extra handelsbeperkingen op onder meer aluminium en drone-onderdelen. De Europese Unie heeft inmiddels ook het zeventiende sanctiepakket aangenomen. De verwachte impact van de toevoegingen voor de Douane is beperkt. Het betreft bijvoorbeeld een uitbreiding van de lijsten met gesanctioneerde personen, entiteiten en schepen van de schaduwvloot.

De Douane heeft in de afgelopen maanden de intensieve handhaving op de sanctiemaatregelen tegen Rusland en Belarus voortgezet. De Douane houdt onder meer toezicht op de verschillende import- en exportverboden gelinkt aan de sancties en op de mogelijke omzeiling via derde landen. Het toezicht bestaat uit de beoordeling van aangiften en de bijbehorende bescheiden, bijvoorbeeld een factuur of transportdocumenten die de goederen en de transactie beschrijven, en de fysieke controle van zendingen. Daarnaast bestaat het toezicht ook uit administratieve onderzoeken, behandeling van vergunningaanvragen en voorlichting aan bedrijven.

De Douane blijft alert op omzeiling van sanctiemaatregelen, die plaatsvindt door onder andere het opgeven van een andere bestemming (uitwijkland), dan de werkelijke eindbestemming Rusland.

Daarnaast is het belangrijk dat de Nederlandse wetgeving wordt gemoderniseerd. Het nog in te dienen wetsvoorstel internationale sanctiemaatregelen zal naar verwachting voor de Douane de mogelijkheid bevatten om ook bestuursrechtelijk te kunnen handelen bij het niet naleven van sanctiemaatregelen.

d. Douane Wetboek van de Unie

DWU implementatietrajecten

De Douane werkt aan de laatste implementatietrajecten volgend uit het huidige Douane Wetboek van de Unie (DWU). Deze trajecten zijn complex en vragen aanzienlijke IT- en verandercapaciteit. Hieronder treft u de stand van zaken van de lopende implementatietrajecten in de eerste helft van 2025. De Douane heeft op drie trajecten de gestelde deadlines niet gehaald.

Douaneaangiften Management Systeem (DMS)

De implementatie van het DMS voor in- en uitvoer is afgerond. Per 31 maart 2025 zijn alle bedrijven aangesloten op DMS. Alle bedrijven die een vergunning hebben om aangifte te doen door Inschrijving In de eigen Administratie Aangever (IIAA), maken nu ook gebruik van DMS. Intussen blijft DMS in ontwikkeling, om aanpassingen bij eventuele toekomstige wetswijzigingen mogelijk te maken.

Douane vervoersaangifte (DVA)

De Douane Vervoersapplicatie (DVA) is een nieuw aangiftesysteem dat NCTS (New Computerised Transit System) vervangt voor het indienen van vervoersaangiften. Uiterlijk 1 december 2024 moesten alle bedrijven en douaneautoriteiten werken conform de nieuwe wetgeving. In Nederland is DVA eind 2024 geïmplementeerd.

Tegelijkertijd is gestart met de voorbereidingen voor de aansluiting van DVA op het EU Risk Management programma. De uitbreiding van aanbreng- en aangiftegegevens en het koppelen van systemen zijn hierbij concrete stappen. Ook bereidt de Douane zich voor op controles van vervoersaangiften en goederenstromen.

De werkzaamheden voor deze aanpassingen nemen meer tijd in beslag dan de gestelde implementatietermijn, april 2025 tot en met september 2025, van de Europese Commissie. De invoering zal plaatsvinden in het eerste halfjaar van 2026. De Douane is hierover in gesprek met de Europese Commissie en de lidstaten.

Certex en Centralised Clearance

Over de trajecten Centralised Clearance en CERTEX is in de vorige Stand-van-zakenbrief aangegeven dat beide trajecten op zichzelf, en door gelijktijdige implementatie in 2025 en 2026, gecompliceerde trajecten zijn die veel afhankelijkheden kennen in de aangifteprocedures van de Douane.

CERTEX

In mei 2025 heeft de Douane een eerste niet-fiscale douaneformaliteit met succes aangesloten op CERTEX voor de regeling in- en uitvoer. Gelet op het complexe karakter van deze IT applicatie is voor de overige niet-fiscale douaneformaliteiten een nieuwe planning opgesteld. Dat betekent dat de eerste wettelijke verplichte Europese implementatiedeadline betreffende CERTEX niet gehaald is.

In de nieuwe planning kiest de Douane bewust voor een aanpak die hinder voor andere lidstaten, de handhavingspartners en het bedrijfsleven zoveel mogelijk beperkt. Daarbij is er een afweging gemaakt tussen de complexiteit van de verschillende niet-fiscale douaneformaliteiten. Op deze manier wordt de aansluiting met andere lidstaten grotendeels geborgd. Daarnaast wordt logistieke hinder zo veel mogelijk voorkomen en wordt de uitloop op de belangrijkste processen zoveel mogelijk beperkt. Gevolg hiervan is wel dat het niet mogelijk is om dit jaar alle verplichte regelingen aan te sluiten.

Gedurende de implementatie leek het erop dat de Douane pas ver in 2026 alle verplichte niet-fiscale douaneformaliteiten zou kunnen aansluiten op CERTEX. Door extra inspanningen vanuit de Douane lukt het om in 2025 alle niet-fiscale douaneformaliteiten aan te sluiten op CERTEX. De Douane

kiest ervoor om dit jaar de belangrijkste formaliteiten voor in- en uitvoer op CERTEX aan te sluiten. De overige regelingen (vereenvoudigde aangifte, de IIAA, opslag en vervoer) zullen in 2026 volgen. De latere aansluiting op CERTEX zorgt ervoor dat de Douane niet meteen profijt heeft van de efficiëntieslag en de geautomatiseerde controles die mogelijk gemaakt worden.

Centralised Clearance.

De Douane loopt achter op de implementatie van Centralised Clearance (CC), een Europese regeling die moet leiden tot vereenvoudiging van het aangifteproces. De implementatie vindt gefaseerd plaats, te beginnen met importprocedures en gevolgd door exportprocedures.

Volgens de huidige planning start de Douane in 2025 met het omzetten van bestaande vergunningen onder de Single Authorisation for Simplified Procedures (SASP) naar Centralised Clearance. Deze overgang raakt met name grote aangevers. In de tweede helft van 2025 kunnen bewezen betrouwbare bedrijven² een vergunning voor Centralised Clearance aanvragen. Daarna volgt de omzetting van bestaande vergunningen en wordt de regeling opengesteld voor nieuwe bedrijven die Nederland als vestigingsland kiezen. Tegelijkertijd werkt de Douane aan de voorbereiding van het vergunningsaanvraagproces.

De volledige invoering loopt naar verwachting door tot in het eerste halfjaar van 2026. De Douane voert overleg met de Europese Commissie en andere lidstaten over de voortgang van de implementatie. Naar verwachting zal de Douane eind juni een definitief nationaal actieplan naar de Europese Commissie sturen. Tegelijkertijd informeert de Douane het bedrijfsleven over de gekozen aanpak en voortgang van de invoering. Mede naar aanleiding van klachten over storingen en systeemuitval is een verbetertraject gestart om de communicatie bij storingen en continuïteit van de logistieke processen te versterken. Daarbij wordt intern meer samengewerkt tussen technische en communicatieve disciplines.

De Douane is in gesprek met de Europese Commissie en andere lidstaten over de implementatieaanpak, robuustheid en beschikbaarheid van aangiftebehandeling en systemen binnen Centralised Clearance, CERTEX en DVA. De borging van de continuïteit in de logistieke afhandeling is hierbij een belangrijke randvoorwaarde. In de volgende Stand-van-zakenbrief Douane wordt uw Kamer opnieuw over de stand van zaken van deze trajecten geïnformeerd.

E-commerce

Door de complexiteit van wetgeving en de omvang van handelsvolumes is de traditionele, risicogerichte fysieke controleaanpak niet langer uitvoerbaar. De Douane heeft gekozen voor een actorgerichte benadering, gericht op bedrijven achter e-commercezendingen, om via overleg fiscale naleving te bevorderen. Deze aanpak is echter uitsluitend fiscaal van aard, terwijl ook aanzienlijke niet-fiscale risico's spelen, zoals op het gebied van productveiligheid. Bovendien gold al vóór de e-commercegroei dat niet alle zendingen worden gecontroleerd. Dit wordt gedaan middels een risicogerichte fysieke aanpak. De huidige schaalvergroting maakt fysieke controle nóg minder haalbaar. Er is daarom reden om het markttoezicht te versterken en ook niet-fiscale risico's structureel mee te nemen in de handhaving.

² Dit zijn bedrijven die de status hebben van AEO C (Authorised Economic Operator Customs).

In februari jl. heeft de Europese Commissie «A comprehensive EU toolbox for safe and sustainable e-commerce» gepubliceerd³. Onderzoek toont aan dat deze producten relatief vaak niet voldoen aan Europese regelgeving op het gebied van veiligheid, gezondheid, milieu, duurzaamheid, intellectuele eigendom en effectiviteit. De grote stroom e-commerce zendingen maken het voor de toezichthouders en de Douane onmogelijk om in de huidige vormgeving van het markttoezicht effectief en efficiënt te controleren. De Commissie doet momenteel via de rapportageverplichting onder de Markttoezichtverordening onderzoek naar de controles die lidstaten doen op het gebied van markttoezicht. Hieruit blijkt dat Nederland de afgelopen jaren, in vergelijking met andere lidstaten, relatief beperkt grenstoezicht heeft gehouden op aspecten van markttoezicht, ook in de e-commerce stroom. Er zijn recent extra stappen gezet om het toezicht op non-conforme producten aan de buitengrens te versterken. Op initiatief van het Ministerie van Economische Zaken dat verantwoordelijk is voor het stelsel van markttoezicht, worden in 2025 nadere gesprekken gevoerd met de betrokken opdrachtgevende departementen van de Douane over hun beleidsvisie en -ambities ten aanzien van de huidige en toekomstige rol van de Douane binnen dit stelsel. In deze gesprekken wordt de inzet en financiering van de benodigde capaciteit om indien gewenst aanvullende controles mogelijk te maken besproken.

De Europese Commissie wil deze risico's verminderen door de samenwerking en coördinatie tussen alle (Europese en nationale) bevoegde autoriteiten en de douaneautoriteiten te verbeteren. De maatregelen die met name relevant zijn voor de Douane, zijn het mogelijk invoeren van een EU-brede non-discriminatoire handling fee voor de verwerking van e-commerceartikelen die rechtstreeks bij consumenten in de EU worden ingevoerd. Deze fee loopt mee in de onderhandeling van het nieuwe Douanewetboek. Momenteel worden de gevolgen voor de Douane in kaart gebracht, evenals de eventuele budgettaire gevolgen.

Daarnaast wordt er nagedacht over het afschaffen van de vrijstelling van invoerrechten voor pakketten van geringe waarde van minder dan 150 euro die direct vanuit derde landen naar een consument in de Europese Unie wordt verzonden. Bij afschaffing van deze vrijstelling wordt een level playing field gecreëerd met producten die lokaal worden gekocht. Bij invoering van deze maatregel is de verwachting dat de Douane meer grip krijgt op de te controleren stroom.

Bij de onderhandelingen van het nieuwe Douanewetboek van de Unie heeft Nederland een non-paper ingebracht. Uw Kamer is hierover geïnformeerd. In dit paper wordt gepleit voor een warehousemodel, dit stimuleert bulkzendingen. Voor de Douane zijn bulkzendingen effectiever te controleren dan miljoenen verschillende pakketjes per dag. De inschatting is dat het warehousemodel onderdeel gaat uitmaken van het nieuwe Douanewetboek van de Unie

Daarnaast onderzoekt de Douane binnen de bestaande kaders welke mogelijkheden er zijn om het toezicht op e-commerce te verbeteren.

Hogere invoerrechten op producten uit de Verenigde Staten

Als reactie op de hogere importheffingen die de Verenigde Staten hebben ingesteld op staal- en aluminiumproducten, heeft de EU medio april jl. een pakket met aanvullende douanerechten op diverse producten van Amerikaanse oorsprong aangenomen. De inwerkingtreding van deze rebalancerende maatregelen is tot 14 juli jl. opgeschort, in afwachting van

³ Kamerstukken II 2024/2025, 22 112, nr. 4008

de uitkomst van de lopende onderhandelingen tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten.

De Douane neemt maatregelen ter voorbereiding op de uitvoering van dit pakket rebalancerende maatregelen. Externe berichtgeving met toelichting staat klaar om direct te worden gepubliceerd zodra de ingangsdatum duidelijk is. Op basis van analyses van de goederenstromen zijn risicobeperkende maatregelen voorbereid om de risico's op omzeiling van de hogere tarieven af te dekken. Het aantal controles voor de handhaving van deze maatregelen is vooralsnog geïntegreerd in het afgesproken totaal van uit te voeren (fiscale) controles. Daartoe is onderzocht op welke andere (fiscale) risico's minder kan worden gecontroleerd, om zo de effectiviteit van elke controle te optimaliseren. Er wordt nu ook al actief gemonitord of opvallende verschuivingen zichtbaar zijn in de goederenstromen. Hierover is ook contact met de Europese Commissie en andere lidstaten, zodat er een beeld ontstaat dat de Europese Unie als geheel weerspiegelt.

Daarnaast werkt de Europese Commissie momenteel aan een tweede pakket rebalancerende maatregelen. Dit vormt de reactie op de door de Verenigde Staten op 2 april jl. aangekondigde «reciprocal tariffs» van 25%, die momenteel tijdelijk zijn verlaagd tot 10%. Het voorstel omvat een lijst van producten waarvoor mogelijk aanvullende douanerechten zullen gelden, evenals een lijst van enkele producten waarvoor uitvoermaatregelen worden overwogen.

Ten aanzien van dit tweede pakket rebalancerende maatregelen worden de noodzakelijke analyses momenteel uitgevoerd om tijdig inzicht te krijgen in mogelijke risico's, zodat de Douane hierop kan anticiperen. Voor de uitvoering van de uitvoermaatregelen (meer specifiek wanneer deze vorm van uitvoerheffingen krijgen) zijn de systemen en processen van de Douane niet ingericht. Nederland heeft dit nadrukkelijk onder de aandacht gebracht van de Europese Commissie. Voor alle mogelijke scenario's wordt momenteel een impactanalyse uitgevoerd om nauwkeurig te bepalen waar en hoe de verschillende varianten de processen en systemen beïnvloeden.

Voor dit tweede pakket aan rebalancerende maatregelen sloot op 10 juni jl. de publieke consultatie waarbij EU-lidstaten en andere belanghebbenden hun input op dit voorstel konden aanleveren. De opmerkingen van de Douane zien met name op de uitvoerbaarheid van de overwogen uitvoermaatregelen. De Europese Commissie zal naar verwachting binnen enkele weken een definitief voorstel presenteren. Dat moment zal ook meer duidelijkheid geven over de precieze impact voor de Douane.

In de volgende Stand-van-zakenbrief wordt uw Kamer opnieuw over deze ontwikkelingen geïnformeerd.

Hoeveelheids- en waardeoverschrijdingen/menselijke maat

Zoals toegezegd aan het lid Van Eijck (VVD) tijdens het Tweeminutendebat van 22 januari 2025, wordt in deze brief de stand van zaken beschreven met betrekking tot hoeveelheidsoverschrijdingen.

De Douane ervaart een knelpunt bij het handhaven van de wet- en regelgeving, rond bepaalde douanevergunningen in geval van hoeveelheids-en/of waardeoverschrijdingen. Op grond van het Douanewetboek van de Unie ontstaat dan een douaneschuld doordat niet is voldaan aan de vergunningsvoorwaarden, terwijl er wel aan de materiële verplichtingen is voldaan. Deze douaneschuld kan grote economische

gevolgen hebben voor individuele bedrijven. De Tweede Kamer heeft in februari jl. een motie van het lid Van Eijk aangenomen om onnodige navorderingen door administratieve omissies voor bedrijven te voorkomen en bij de Europese Commissie te pleiten voor het behouden van een gunstige tariefbehandeling als de hoeveelheid is overschreden.⁴ De Douane geeft op dit moment invulling aan deze toezegging.

Zo heeft Nederland een voorstel gedaan richting de Europese Commissie en de andere lidstaten om de wettekst aan te passen zodat de douane-schuld die ontstaat bij hoeveelheids- en/of waardeoverschrijdingen teniet kan gaan, als aan alle overige voorwaarden is voldaan en de vergunning bij een tijdig ingediend verzoek tot aanpassing zou zijn verleend. Om dit mogelijk te maken moet de Gedelegeerde Verordening van het Douane-wetboek van de Unie worden gewijzigd zodat een hoeveelheids-/waardeoverschrijding als een verzuim zonder werkelijke gevolgen kan worden toegepast. Het voorstel is nog in behandeling.

Voor wat betreft hoeveelheidsoverschrijdingen zet de Douane vanaf 2024 in op preventie. De Douane geeft voorlichting aan de betrokken bedrijven door te wijzen op het belang van het monitoren en bewaken van hoeveelheden en in voorkomend geval tijdig vernieuwen van de douane-vergunningen. Daarnaast wordt onderzocht of de IT-systemen van de Douane zodanig kunnen worden ingericht dat het bedrijf tijdig een signaal ontvangt bij een dreigende overschrijding. Het gaat hierbij om een aanzuiveringsafrekening. Bovendien controleert de Douane vaker, en is de periode waarover wordt gecontroleerd beperkter. Hiermee zijn mogelijk de gevolgen van een overschreden hoeveelheid of waarde in de vergunning kleiner.

e. Informatievoorziening

Verstoringen in douanesystemen

De Tweede Kamer heeft in januari jl. de motie Rep (PVV) aangenomen om de verstoringen in douanesystemen op korte termijn op te lossen. De Douane zet momenteel in op een aantal acties om deze verstoringen te verhelpen.

Door diverse oorzaken is de beschikbaarheid van de douanesystemen onder druk komen te staan. De Douane heeft daarom medio 2024 een Taskforce opgericht die zich zowel bezighoudt met korte termijn oplossingen maar ook onderzoekt wat ervoor nodig is om de beschikbaarheidsnorm van systemen structureel te verhogen. De Taskforce heeft initiatieven in uitvoering die gericht zijn op het verbeteren van de beschikbaarheid binnen de huidige context van het Douane-landschap, beheer en ontwikkeling en exploitatie. Voor 2025 is een aantal doelstellingen geformuleerd. Een van deze doelstellingen is het ordenen, schikken en up-to-date maken van Douane-informatie op de verschillende websites zoals de Nationale Helpdesk website en Douane voor Bedrijven website.

Acties die inmiddels zijn gerealiseerd zijn onder andere het robuuster maken van het koppelvlak Douane Tarief Voorziening en Douane Aangifte management Systeem (DTV-DMS). Douane Tarief Voorziening is een applicatie die nodig is voor een goede afhandeling van aangiften in Douane Aangifte management Systeem. Door diverse technische interventies is het koppelvlak robuuster en zijn daardoor minder verstoringen geweest. Dit stelt de Douane in staat om proactief te reageren op systeemstoringen.

⁴ Kamerstukken II 2024/2025, 31 934, nr. 90.

Verder wil de Douane dit jaar starten met het inzichtelijk maken van de behoeftigheden om toe te groeien naar een continue beschikbaarheid van de douane-systemen. In de eerste maanden van 2025 was de beschikbaarheid van de systemen minimaal 98%.

Algoritmen

De Douane heeft 48 algoritmen in kaart gebracht die behoren tot Categorie B (impactvolle algoritmen). De algoritmebeschrijvingen van deze 48 algoritmen zijn reeds gepubliceerd in het Algoritmeregister. Op basis van deze huidige inzichten is de publicatieplanning hiermee voltooid.

f. Personeel en arbeidsmarkt

De Douane heeft te maken met een gezonde wervingsopgave. De doelstelling hierbij is «altijd voldoende medewerkers, met de juiste kwalificaties, op de juiste plaats, op het juiste moment beschikbaar voor het werk van de Douane». Voor 2025 is de wervingsbehoefte ingeschat op 1054 posities. In de eerste vier maanden van 2025 zijn ruim 346 vacatures opengesteld, goed voor 795 posities. Dit aantal omvat ook vacatures waarvoor de werving in 2024 is gestart, maar waarbij de daadwerkelijke instroom in 2025 plaatsvindt. In 2025 zijn 185 vacatures geopend, gericht op 474 posities. Van deze vacatures zijn 148 vacatures extern gepubliceerd voor 373 posities.

Een groot aantal vacatures wordt via interne doorstroom ingevuld. Vanuit het perspectief van behoud is dat positief, ook al levert dit nieuwe vacante plekken op. De externe instroom over de eerste vier maanden bedroeg ruim 228,2 fte's bij een totale uitstroom van 142,1 fte's. De bezetting is daarmee gegroeid met 86,1 fte's. Het bezettingspercentage ten opzichte van de formatie (6.587 fte's) bedraagt daarmee 92,4%.

g. Integriteit

Zoals toegezegd aan het lid Heite (NSC) tijdens het Tweeminutendebat van 22 januari 2025, wordt in deze brief de stand van zaken beschreven met betrekking tot de aanpak versterking screening in relatie tot het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Na het ontwikkelen, afstemmen en evalueren van de verschillende onderdelen van versterkte screening, wil de Douane vervolgstappen zetten op het gebied van periodieke-, continue screening en uitbreiding van de doelgroep VOG Politiegegevens.

De Douane wil de VOG-P verder uitbreiden voor andere geselecteerde risicofuncties. Over de uitbreiding van de VOG-P zal verder worden gesproken met de vakbonden. Voor de aanpak versterking screening vindt nauwe afstemming plaats met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Ministerie van Justitie en Veiligheid. Zo wordt er gekeken naar de arbeidsvoorwaardelijke kant (CAO Rijk) en de veiligheidskant van screening.

De Douane heeft de ambitie om continue screening in te voeren. Er is in kaart gebracht welke wettelijke en organisatorische stappen noodzakelijk zijn om deze vorm van screening mogelijk te maken. Op basis hiervan heeft de Douane een gedetailleerd stappenplan opgesteld. De Douane wenst deze vorm van screening op de komende cao-tafel te brengen en is hierover in overleg met het Ministerie van Binnenlandse Zaken. In de

volgende Stand-van-zaken brief wordt u nader geïnformeerd over deze vervolgstappen.

h. Douane Monitor

Ieder jaar laat de Douane een onderzoek uitvoeren onder bedrijven die te maken hebben met de Douane, de zogenaamde Douane Monitor. Dit onderzoek geeft inzicht in de manier waarop bedrijven het handelen door de Douane ervaren en waarderen.

In 2024 is de opzet van de Douane Monitor aangepast in overleg met de leden van het Overleg Douane Bedrijfsleven (ODB). Dit leidt tot een verbeterde herkenbaarheid van de resultaten ten opzichte van voorgaande jaren. Door de aangebrachte aanpassingen zijn de resultaten van 2024 niet rechtstreeks vergelijkbaar met die van voorgaande jaren.

Over het algemeen zijn de resultaten van de Douane Monitor over de jaren vrij stabiel. Uit de resultaten van 2024 is gebleken dat bedrijven tevreden zijn over de dienstverlening door de Douane, maar ook dat de Douane haar dienstverleningskanalen zoals de website en telefonie, deskundigheid van de telefoniekanalen en de betrouwbaarheid van de digitale aangiftesystemen kan verbeteren. Dit beeld komt overeen met signalen die in het ODB zijn gedeeld. De Douane heeft de verbeterpunten geïdentificeerd en gaat aan de slag met passende acties om de tevredenheid te verhogen. De Douane heeft het gebruik van de website douane.nl onderzocht en past inzichten uit dit onderzoek toe bij de overname van de website. Daarnaast is voor telefonie het Douane Contact Centrum (DCC) ingericht waar diverse telefoniekanalen zijn samengevoegd om een goede bereikbaarheid en uniformiteit te borgen.

De resultaten van de Douane Monitor 2024 zijn als bijlage bij deze brief gevoegd.

i. Onvolkomenheden inkoopbeheer, grote geldstroom en script-beheer

- *Inkoopbeheer*
De Douane heeft in 2024 vervolg gegeven aan plannen die het inkoopproces structureel verbeteren. Door implementatie van maatregelen in 2023 en 2024 zijn inmiddels de eerste verbeteringen zichtbaar. De Douane gebruikt onder andere een contractportfolio dat helpt om onrechtmatige inkoop te voorkomen door signalering van aflopende contracten. Daarnaast is het inkoopproces beschreven en de regie versterkt. De Douane bouwt voort op de ingezette verbeteringen, waar het oplossen én voorkomen van bevindingen op inkoopbeheer centraal staan. Daarnaast zet de Douane extra maatregelen in om de nog benodigde verbeteringen in 2025 versneld door te voeren.
- *Grote geldstroom*
De Algemene Rekeningkamer (AR) constateerde over 2022 een onvolkomenheid op het beheer van de grote geldstromen. Mede op basis van een meerjarig verbeterplan brengt de Douane de interne beheersing op orde. Een aantal geconstateerde onzekerheden in de financiële verantwoording heeft de Douane inmiddels weggenomen of gereduceerd. Voor structurele verbetering beschrijft de Douane alle processen die de grote geldstromen raken met daaraan gekoppelde risicoregisters.
De implementatie van beheersmaatregelen loopt door in 2025 met als doel een aantoonbare werking van deze maatregelen eind 2025. Onderdeel hiervan is het automatiseren van twaalf key controls, waarvan de belangrijkste zeven zeker in 2025 zullen worden gerealiseerd.

seerd. Vanaf dit moment is de Douane voldoende in control op de interne beheersing van de grote geldstroom. Bij de overige vijf key controls zijn er echter mogelijke risico's voor implementatie in 2025. Dit is het gevolg van de afhankelijkheid van aanpassingen aan andere systemen, schaarse capaciteit en keuzes binnen het overvolle portfolio van de Douane waarin prioriteiten integraal worden afgewogen. Zo dient ook nieuwe DWU-wetgeving te worden geïmplementeerd en bestaande IT te worden vervangen om continuïteit te borgen. De Douane zet echter alles in het werk om alle key controls in 2025 te automatiseren.

- *Scriptbeheer*

De Auditdienst Rijk (ADR) heeft vastgesteld dat de vastlegging van de datamutatieverzoeken door Douane tekortschiet. Het risico is dat de applicaties niet meer de juiste gegevens bevatten of geautomatiseerde controles worden omzeild. De Douane heeft hiervoor nieuwe procedures ingevoerd. Periodieke monitoring heeft plaatsgevonden, op basis daarvan is waar nodig bijgestuurd. De resultaten tonen aan dat er sprake is van verbetering. De Douane heeft inmiddels zodanige stappen gezet dat de ADR heeft besloten om dit jaar een controle uit te voeren op de positieve ontwikkelingen van het scriptbeheer. Doel van deze controle is te beoordelen of de eerder geconstateerde bevinding kan worden opgeheven.

Tot slot

Door middel van deze stand van zakenbrieven wordt uw Kamer periodiek geïnformeerd over de belangrijkste ontwikkelingen bij de Douane. De volgende stand van zakenbrief zal uw Kamer in december 2025 ontvangen.

De Staatssecretaris van Financiën,
T. van Oostenbruggen